

*School for Teachers
Училище за учители*

УЧЕНИЧЕСКИЯТ ТЕАТЪР КАТО МОДЕЛ ЗА ПРИОБЩАВАНЕ

Цветанка Троянова

Държавна търговска гимназия „Димитър Хадживасилев“ – Свищов

Резюме. Публикацията представя извънкласната дейност и възможността за създаване на социални умения сред учениците. Разглежда се участието на учениците в дейността на училищния театър и въздействието му върху тяхната духовна същност. Внушава се идеята, че училището трябва да е главният фактор за приобщаването на всички ученици към националните, общочовешките и художествените ценности.

Зачитава се тезата, че общуването с театъра създава предпоставки учениците да изпитват радост от допира до литературния текст, да провокира тяхната артистичност и въображение, да създава условия за изява на толерантно отношение към различни типове и видове култури и способност за мотивиране на личните предпочитания, да създава интерес и изгражда умения за лична и колективна творческа любителска художествена изява, да дава основни знания и умения във връзка със същността на театъра и социалната му роля, да подпомага развитието и утвърждаването на младия човек като гражданин, да създава възможност за усвояване на общочовешките ценности.

Keywords: theatre, extracurricular activities, empathy, creativity, approval, tolerance, values

Образованието е основен път за реализация на младите хора в рамките на Европейския съюз, а образование през целия живот е идеята на съвременния свят, основаваща се на четири основни принципа – да се научим да знаем, да се научим да правим, да се научим да живеем заедно, да се научим да бъдем. Всички те са пряко свързани с познанието за собствената култура, културата на Европа и световната култура.

В динамичния съвременен свят, в реалиите на интензивно протичащи глобални процеси културата продължава да играе и ще има (убедена съм) все по-определящо значение за съхраняването на човека и неговата ценностна система. В течение на векове разбирането за култура се развива и допълва, като същевременно стеснява или разширява своята сфера на обхват. Без значение колко тясно или широко определение ще ѝ дадем, тя е, както твърди Хердер,

„това, което сплотява хората, което ги превръща в едно цяло“. Нашата цел е чрез писмената разработка да подходим към културата в нейното по-тясно значение – като понятие, което описва крайните продукти от интелектуална, творческа, художествена дейност и се отнася предимно до различните видове изкуства като театър, музика, литература и др. Изкуството е част от културата на една нация, а и от световната култура. То е свързано с уникалните резултати от творческата дейност, с естетическата и художествената страна на дадено произведение. Изкуството се отнася до творческите усилия на човека да преобразява, да видоизменя, да подражава или да се противопоставя на природата. То има социално и възпитателно значение, съдържа редица предизвикателства, поставя редица въпроси.

В този смисъл особено значение придобива връзката образование – култура, която в настоящото изложение е стеснена до взаимодействието между образованието и едно от видовете изкуства – театралното.

Театърът е синтетично изкуство, в което органично са съчетани драматургия, режисура, актьорско майсторство. Той неизменно е свързан и с мястото за представяне и гледане на пиеси (сцена и зрителна зала). От гледна точка на социологията е преди всичко културна институция за създаване, съхраняване и разпространяване на творчески продукти, задоволяващи определени човешки потребности.

Така или иначе, той е една голяма необходимост. Хората обичат театъра, обичат да съпреживяват истории и съдби. Именно това събужда интерес към проблема за създаване на театрална култура у учениците, като за целта се използват възможностите на **извънкласната дейност** в гимназиалната степен. Да се говори за културна политика в областта на образованието, когато учебният материал само формално се разделя на културно-образователни области или се свежда единствено до обучението в специализираните училища по изкуства или часовете по изобразително изкуство и музика, не означава, че се формира у подрастващите достатъчна културна потребност или траен интерес към различните видове изкуства. В ситуацията на все повече европеизиращото се образование, в един мултикултурен глобален свят изкуството се оказва мост към другите – като народопсихология, но и като утвърждаване на общочовешките ценности.

Убедена съм, че извънкласната дейност е прекрасна възможност за създаване на социални умения сред учениците. Способността за общуване, работата в екип са незаменим помощник в процеса на изграждане на пълноценни личности. Индивидуалният подход към всяко дете, способността да направиш процеса на културно общуване достъпен и атрактивен дори и за най-трудните ученици е може би най-сериозното предизвикателство пред всеки учител, който е превърнал извънкласната дейност в част от своя професионален живот.

Затова училището трябва да е главният фактор за приобщаването на всички ученици към националните, общочовешките и художествените ценности.

Това определя мястото и ролята **на театъра** като извънкласна дейност в Държавна търговска гимназия „Димитър Хадживасилев“.

Общуването с театъра създава предпоставки учениците да изпитват радост от допира до литературния текст, да провокира тяхната артистичност и въображение, да създава условия за изява на толерантно отношение към различни типове и видове култури и способност за мотивиране на личните предпочитания, да създава интерес и изгражда умения за лична и колективна творческа любителска художествена изява, да дава основни знания и умения във връзка със същността на театъра и социалната му роля, да подпомага развитието и утвърждаването на младия човек като гражданин, да създава възможност за усвояване на общочовешките ценности.

Нашето изложение се базира на личния опит и трайния интерес към театралното изкуство. **Темата е заявена и от необходимостта свободното време на ученика да се осмисли и максимално полезно да се превърне в територия за изява на артистичните му възможности.**

Всичко започна през 2001 година... Не, това не е начало на приказка, но за нас (след повече от 10 години) продължава да звучи като приказка... През есента на 2001 г. в ДТГ „Димитър Хадживасилев“ се създаде театрално студио „Магия“. Идеята се роди като отглас на сърдечна обич към театъра, като спомен от емоция, преживяна и незабравена. Това чувство искахме да споделим с учениците и да го превърнем и в тяхна същност. Трудна, но изключително интересна задача!

С първата група актьори подготвихме и представихме пиесата на Шекспир „Много шум за нищо“. Разделяйки учебните години на театрални сезони, ние представихме следните постановки: сезон 2002/2003 – „Женско царство“ от Ст. Л. Костов; сезон 2003/2004 г. – „Как писар Тричко не се ожени за царкиня Кита с китка наkitена“ от Никола Русев... С изключително удоволствие работихме при реализирането на пиесите „Когато розите танцуват“ на Валери Петров (в която участваха децата от Балетната школа при ПБНЧ „Еленка и Кирил Д. Аврамови – 1856“) и Радичковата пиеса „Януари“, която представихме и на Първия национален младежки театрален фестивал „Климент Михайлов“ – Русе, където получихме **награда** за най-добра мъжка роля. През сезон 2007/2008 г., с поклон пред 130-ата годишнина от Освобождението, представихме пиесата „Чичовци“ от Иван Вазов.

През учебната 2009 – 2010 г. си поставихме трудната задача да представим за първи път на сцена от ученици най-добрия музикъл на всички времена „Уестсайдска история“ – отколешна мечта на режисьора и на част от актьорския състав. Автор на известния музикъл е Артър Лоурънс, а музиката е създадена от Леонард Бърнстейн. Първата постановка на музикъла е била осъществена от Джеръм Робинс на сцената на „Уинтър гардън тиатър“ на 26 септември 1957 г.

През театрален сезон 2010 – 2011 г., в който чествахме 10-годишния си юбилей, представихме отново Шекспирова пиеса. Този път изборът беше възрастово и емоционално прекрасен – „Напразни усилия на любовта“. Отново сцената на ПБНЧ „Еленка и Кирил Д. Аврамови – 1856“ ни приюти, за да покажем готовия продукт от нашето вдъхновение. През сезон 2011 – 2012 подготвихме пиесата „Как ще живеем, ако не гоним измамата?“. През 2012 – 2013 година с удоволствие и удовлетворение представихме една нова история, вдъхновена от пиесата на Недялко Йорданов „Ние не вярваме в щъркели“. През 2013 – 2014 година ученици и публика се докоснаха до прекрасната пиеса на Петко Ю. Тодоров „Змейова сватба“.

Сменят се сезоните, годините, учениците актьори си тръгват, на тяхно място идват нови ентусиазирани млади хора и под купола на Меркурий в ДТГ „Д. Хадживасилев“ ще продължава да я има магията, наречена театър.

Защото магия е театърът! Този, който се докосне до неговото очарование, остава завинаги пленен. Радвам се, че заедно с учениците съпреживяваме неговото вълнуващо въздействие, че във всеки миг, в който сме заедно на репетиции, изгаряме от нестихващото желание да правим театър. Убедена съм, че работата върху театралните спектакли формира траен интерес към него. Мога да твърдя, че учениците вече са заразени с неговия „вирус“ и са се превърнали в поклонници на изкуството на Мелпомена. За това говорят думите, които те споделят. Лора твърди: „Театърът ме промени, промени разбиранията ми за живота. Радвам се, че бях част от магия – цветна, пъстра. Колко щастливи мигове преживяхме на сцената... Ще ѝ бъде вярна цял живот!“.

Александър е убеден, че две от ученическите години са особено щастливи, защото са свързани с театралната ученическа група. „Никога няма да забравя участието си в мюзикъла „Уестсайдска история“ и в „Напразни усилия на любовта“!“, твърди той. Стаси вярва, че „ТЕАТЪРЪТ е извор на сила. Той ни възпитава и ни учи да бъдем хора, да бъдем себе си. Чрез него ние се докосваме до безкрайните дебри на човешката душа и изживяваме чувства, които ни правят по-добри и по-силни“.

Убедена съм, че работата в една театрална формация преди всичко постига заложената като изискване цел – да бъде поканата за разговор, елемент от един безкраен диалог на сцената, основаващ се на желанието да правиш, за да бъдеш! Защото „На сцената човек трябва да стои една степен по-високо, отколкото в живота“ (К. Бърне).

ЛИТЕРАТУРА

Насоки за организиране на извънкласната и извънучилищната дейност с учениците. – *Управление на образованието, 1996, № 1 – 2.*

Национална програма за развитие на училищното образование и пред-училищното възпитание и подготовка (2006 – 2015 г.).

Тодорова, Л. *Теория и методика на извънкласната и извънучилищната дейност*. Бл., 1993.

Училището – желана територия за ученика (сборник с добри практики), 2011 г., С.

REFERENCES

Nasoki za organizirane na izvanklasnata i izvanuchilishtnata deynost s uchenitsite. – *Upravlenie na obrazovaniето*, 1996, № 1–2.

Natsionalna programa za razvitie na uchilishtното образование i preduchilishtното възпитание i podgotovka (2006–2015 g.).

Todorova, L. *Teoriya i metodika na izvanklasnata i izvanuchilishtnata deynost*. Bl., 1993.

Uchilishteto-zhelana teritoriya za uchenika (sbornik s dobri praktiki), 2011 g., S.

THE SCHOOL DRAMA CIRCLE – A CULTURAL AWARENESS

Abstract. Learning is the key road to the realization of young people within the European Union and life-long learning is the idea of the modern world based on four fundamental principles – learning to know, learning to do, learning to live together, and learning to be. All of them are directly related to the knowledge of one's own culture, the culture of Europe and world culture.

✉ **Mrs. Tsvetanka Troyanova**

Head of Theatrical Group „Magic“

Dimitur Hadjivasilev State Trade High School

11, Dimitar Hadzhivasilev Str.

Svishtov, Bulgaria

E-mail: troia_x@abv.bg